

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 1

Матеріали

*Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Модернізація України: проблеми та технології успішності
(питання економіки, права, соціології, освіти і культури)”
м. Київ, МАУП, 12 листопада 2015 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2015

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 8 від 30.09.15)*

Редакційна колегія:

*А. М. Подоляка (голова), д-р юрид. наук, проф.;
М. Ф. Головатий (заступник голови), д-р політ. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
О. В. Баєва, д-р біол. наук, проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
В. Б. Захожай, д-р екон. наук, проф.;
В. І. Литвиненко, канд. юрид. наук., доц.;
В. В. Рябцев, канд. техн. наук; доц.;
Д. Г. Юник, д-р пед. наук, проф.*

*Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.*

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП
“Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 1: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. “Модернізація України:
проблеми та технології успішності (питання економіки, права, соціології,
освіти і культури)”, 12 листопада 2015 р. / редкол.: А. М. Подоляка (голо-
ва) [та ін.]. — 2015. — 486 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези учасників науково-практичних
конференцій з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модерніза-
ції України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто
цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модер-
нізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

Ельбрехт О. М. Підготовка менеджерів зовнішньоекономічної діяльності: теорія і практика	71
Баєв В. В. Медицинний туризм в Україні: перспективи розвитку.....	74
Баєва О. В., Мазнева М. В. Система медичного страхування туристів	78
Бахов І. С. Концепція ліберального мультикультуралізму: “за” і “проти” у вирішенні питання полікультурної освіти	86
Бірдус Л. В. Тенденції розвитку сільського зеленого туризму в Україні в умовах європейської інтеграції.....	91
Бойко С. С. Поняття корупції та корупційних дій	97
Білоус А. О. Історичні тенденції розвитку оздоровчо-рекреативного туризму в Україні	100
Головченко В. В. Сільське самоврядування в Україні	104
Гольцов А. Г. Вплив децентралізації на регіональні процеси і сталий розвиток України.....	108
Гордієнко Л. А. Соціальні фінанси як галузь фінансової науки.....	111
Дембовська Л. М., Козіна Я. М. Конотативний аспект композитної номінації в художньому дискурсі.....	113
Дікарев О. І. Політогемність енергетичної безпеки	117
Дудник В. М. Діяльність громадської організації “новий Маріуполь” як складова волонтерського руху в Україні.....	121
Дуднік А. С. Динамічний алгоритм управління перерозподілом мережевого трафіку в безпроводових інформаційних системах.....	126
Дуднік О. О., Дуднік А. С. Особливості ціннісних орієнтацій випускників шкіл-інтернатів у контексті професійного самовизначення	130
Дяченко М. П., Людвиченко В. О. Про технологію проектування, реалізації та тестування програмних систем.....	133
Єрескова Т. В., Мазурик О. В. Управління інноваційною активністю молоді як складовою її інноваційного потенціалу	136
Згалат-Лозинська Л. О. Кадрові проблеми впровадження інноваційних технологій в Україні.....	141
Карбовська Л. О. Вища освіта — фактор конкурентоспроможності країн на світовому ринку	145

ПОЛІТОГЕМНІСТЬ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Україна в 2011 р. приєдналася до Енергетичного Співтовариства (ЕС). На відміну від існуючих регіональних ініціатив з кооперації, це співтовариство побудовано на основі міжнародної угоди, що, в свою чергу, створює інституційну основу для юридично обов'язкових правил. Сторони Угоди зобов'язалися імплементувати положення Другого та Третього Енергетичного Пакетів ЄС, що означає входження не тільки в правовий вимір відносин, але й і в політичну сферу. Енергетична безпека й енергетичне право нині мають різні вектори розвитку. Тобто виникає потреба в аналізі енергетичного дискурсу з точки зору політогеми "політичного". Відразу необхідно зауважити, що дискурс таких теоретиків "політичного" як Х. Арендт, М. Діц, М. Джея, Ш. Муфт, Т. О. Олексієвої, Ж. Рансер, Ю. Хабермаса, К. Шмітта, Е. Філіпса відбувається в рамках дисенсусної та консенсусної моделей демократії. Проблема політичної онтології присвячено роботи теоретиків Дж. Баталер, Ж. Деррида, Т. Мітчел, Ю. Хабермас, М. Фуко. Основне проблематика в цій парадигмі стосується трактування можливостей політики. Увага теоретиків дисенсусної моделі демократії Шмітта, Рансера зосереджено на контексті подій, коли здійснення політики може бути "неможливим". Таким чином формується уявлення про суб'єкт політичних відносин як про актора здатного приймати надзвичайні рішення. Особливістю агоністичної моделі Ш. Муффа полягає в уникненні крайнощів в протистояннях. Дослідник Мартін Джей виділяє ряд версій політичного: (1) політичне як війна (антагонізм); (2) дипломатія (агонізм), приватна угода, пакти чи контракти, укладені на основі довіри й взаємної вигоди (контракціонізм); (3) патріархальна сім'я чи корабель, що має потребу в капітані (платонізм); (4) релігійна жертвеність в боротьбі за суспільне благо (республіканізм); (5) політичне як естетичне. М. Джей вважає, що для представників контракціонізму політика починається з угоди, досягнутої в процесі комунікації. Така модель має дві форми рефлексії: класичний (Т. Гоббс, Дж. Локк, І. Кант, Ж.-Ж. Руссо) й некласичну Дж. Роулз, Р. Дворкін). Спільним у варіантах теорії суспільного договору є твердження про існування особливої етики західних суспільств, створеної на основі морального принципу "для всіх", що має певну юридичну силу. Політичне як правління мудрих розвиває класичну античну політичну традицію і розглядає людей в якості політичних, іманентно комунітарних особистостей. Анти-платоновський ідеал представляє політичне як республіканізм і можливість для будь-якого громадянина

управляти державою. Крім того, ще існує відома метафора корабля, запропонована Гельвецієм. Він стверджував, що коли корабель зупинено у відкритому морі природними явищами, то голос голоду змушує робити вибір тих, хто буде з'їдений. Ю. Хабермас в своїй концепції деліберативної демократії в певній мірі спирається саме на цю версію політичного й проголошує що, тільки колективна воля, консолідована аргументами суверена, може бути законною. Політичне як естетичне виступає в формі конструювання політики як витвору мистецтва й рефлексії у формальних поняттях прекрасного чи негарного. Символом політичного як естетичного для Лорана Танда виступив вибух бомби, здійснений Огюстом Вальяном у французькій Палаті представників у 1883 р. Поет-символіста Танд тоді вигукнув про те, що “означають” жертви перед красою цього жесту. М. Джей вважає, що ознаки цього феномену проявилися в ряді фактів соціального життя: в барочному спектаклі абсолютних монархій Нового часу в Європі, подіях 11 вересня в Нью-Йорці. Саме тому Гі де Бор в “Суспільстві спектаклю”, Жак Ранс'єр в “Поділі почуттєвого. Естетика в політиці”, Ф. Анкерсміт в “Естетичній політиці” прийшли до висновку про те, що театр та політика є візуальними практиками, що здійснюються на публіці.

Наша гіпотеза полягає в можливості того, що енергетична безпека отримує риси політичного. Аналіз безпекового дискурсу свідчить, що проникнення політичного в надрокористування паливно-енергетичними ресурсами (ПЕР) пройшло ряд етапів: 1). 1857–1917 рр., коли було започатковано процес *Democratia Carboneum* (“вуглецевої демократії”) (Тімоті Мітчел) та становлення правових основ системи надрокористування та енергетики. С. Джевонс був одним з перших, хто розглядав роль вугілля в соціумі та пов'язував це питання з аналізом положенням робітників і стану демократизації політики Великобританії. Говорячи про “вуглецеву демократію” С. Джевонс вказував на ті обставини, що “вся структура багатства” заснована “на фундаменті невігластва, убогості і вадах”. С. Джевонс вимагає скорочення праці дітей на виробництві, розвитку системи загальної освіти, здатної боротися з “необачністю і пияцтвом в середовищі нижчих класів”. Замість того щоб витрачати матеріальне багатство на розкіш, хвастощі і корупцію, країна повинна домагатися “збільшення ефективності праці наступного покоління”. У висновку він попереджав про те, що “зараз у нас ранок національного процвітання, і ми вже наближаємося до полудня. Однак нині ледь почали виплачувати моральні та соціальні борги мільйонам співгромадян, які необхідно виплатити до настання вечора”); 2). 1917–1950 рр., коли було створено “картельний союз” в протистоянні двох підходів до енергетичної безпеки — підхід країн, що захищали інтереси експортерів капіталу і країн, що захищали суверенні права щодо надр. Важливий внесок у розуміння та формування іншого виміру “вуглецевої демократії” зробив Дж. М. Кейнс тезою про те, що управління запасами ПЕР можливо замінити запасами валюти. У валютному протистоянні відбулося формування Міжнародного нафтового картелю в складі сімох провідних нафтових компаній, що

забезпечило контроль світової системи надр, транспортування, переробку і споживання ПЕР п'ятдесят років; 3). В 1950–1990 рр. спостерігався процес появи нових держав, що утворилися внаслідок розпаду колоніальної системи, і впливу СРСР (У цей період відбулася серйозна еволюція в галузі володіння та користування надрами з визнанням в юридичній практиці існування механізмів регулювання *Lex Mercatoria* та її енергетичного дерева та *Lex Petrolea*. Першим в юридичній практиці термін “*Lex Petrolea*” вжив А. С. аль-Кошері в ході ряду арбітражних процесів з приводу транснаціональних енергетичних конфліктів Заходу та Сходу. В теоретичний дискурс поняття “*Lex Petrolea*” ввів Р. Доак Бішоп (R. Doak Bishop) для означення спеціалізованого “транснаціонального нафтового права”, що формується на основі звичаїв та прецедентів практики міжнародного енергетичного бізнесу); 4). Специфіка періоду 1990 рр. по теперішній час обумовлена розпадом СРСР і розвитком наступних процесів: інтернаціоналізація господарської діяльності країн; глобалізація; лібералізація політики в галузі надрокористування; посиленням інтересу ТНК до ПЕР. Нині діє 30 договорів, що регулюють відносини “енергетичної безпеки”. Однак вони не містять нормативного закріплення цього терміну. Це свідчить про зростаючий рівень опортуністичної поведінки на світовому ринку ПЕР в формі політичного як “естетичного”. Про це свідчать терміни, якими означають відносини з ПЕР: “міжнародна боротьба за енергоресурси”, “глобальна енергетична війна”, “газова війна”, “інформаційна війна за ПЕР”, “газовий тероризм”. Боротьба за суспільне благо (збереження довкілля) не забезпечується культурою енергетичної безпеки. Вперше про це згадано у “Заклучній доповіді з розгляду причин і наслідків аварії в Чорнобилі” 1986 р. (International Nuclear Safety Advisory Group). Саме відсутність такої культури спричинили аварії на Саяно-Шушенській ГЕС, буровій нафтовій платформі компанії BP у Мексиканській затоці, АЕС Фукусіма-1.

Енергетична дипломатія також нині демонструє асиметрію інтересів і протистояння виробників та торговців в американо-європейських взаєминах по створенню Трансатлантичної зони вільної торгівлі (ТАФТА), енергетичній політиці ЄС, США, РФ. Пропозиція бізнесу США по ТАФТА в певній мірі традиційно вигідна для торговців ЄС, але невигідна виробникам. Мита в США на товари ЄС і так не надто великі, так що навіть повне обнуління мит в умовах ТАФТА не принесе виробникам вигоди, тоді як зустрічний потік товарів, що спирається на американську можливість емісійного фінансування місцевого виробництва може швидко скоротити будь-яке європейське виробництво. Для підприємців РФ вигідна саме відмова ЄС від ТАФТА. В РФ розраховують на те, що споживач в ЄС ще досить довго буде зацікавлений в російських ПЕР, а російський споживач — в експорті нових технологій з ЄС. А проект БРІКС розглядається РФ не тільки як план поглиблення відносин між країнами-учасницями, але і як противага англосаксонській моделі геоенергетики. РФ — єдина держава, яка одночасно входить до БРІКС та ініціювала створення Євразійського союзу і підтримала китай-

ську ідею ШОС. Однак, Пекіну належить більший вплив в рамках БРІКС і ШОС. В цьому контексті проект РФ по створенню Енергетичного клубу ШОС був спрямований на регулювання інтересів з КНР. В КНР реалізують проекти євразійського рівня у діалозі РФ — ЄС — КНР — США в формі геополітичної “матрьошки”: БРІКС за масштабністю та розмахом “обіймає” ШОС та Євразійський союз, але ці конструкції як деталі одного механізму мають служити ідеї багатопольярного світоустрою. В свою чергу на Заході на протигагу БРІКС стають домовленості про Транс-Тихоокеанське партнерство (ТРП) і партнерство в області трансатлантичної торгівлі та інвестицій (ТТІР) та угода TiSA. Проте нинішнє зростання видобутку ПЕР цілком і повністю засновано на “сланцевому бумі”. Собівартість сланцевих ПЕР надто висока. Об’єктивно нафта не може коштувати нижче величини, яка забезпечує видобуток важковидобувної і сланцевої нафти (30 % нафти знаходиться в сланці). Мінімальне значення ціни для Brent складає 65 дол. за барель. Відповідно, при ціні 65–80 дол. ринок ПЕР якийсь час вистає. Скорочення інвестицій в розробку важковидобувної і сланцевої нафти призведе до падіння видобутку на протязі 1–2 років і пік нафти настане скоріше. В цьому контексті “капітани” (еліта) ПЕК (еліта) зробили ребрендинг “імперських преференцій” на “власні інтереси”, що спричинило переростання енергетичних конфліктів у воєнні (іракське вторгнення в Іран (1980 р.) та Кувейт (1990 р.), нинішніх подій в Іраку, Лівії, Сирії). Воєнні ризики ПЕК складають: пряме захоплення джерел енергії; воєнне протистояння з огляду на конфлікт інтересів держав по освоєнню родовищ ПЕР в міжнародних водах Світового океану, на територіях архіпелагів (Південно-Східна Азія), в Арктиці, на транскордонних родовищах; непрямий контроль над ПЕР шляхом створення режимів впливу; захист (із застосування озброєної сили) інфраструктури транспортування ПЕР, включаючи нафтові поля, газогони, порти; активний воєнний контроль над міжнародними морськими протоками транспортування ПЕР; створення альянсів на зразок системи “імперських преференцій”, що існували до 1945 р.; передача воєнної техніки країнам-виробникам ПЕР в обмін на преференції на енергетичних ринках.